ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ

Original Text;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

* ਦੋ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ	(ਕਵਿਤਾ)
* ਅਸੀਂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕੀ ਲਗਦੇ ਹਾਂ	(ਕਵਿਤਾ)
* ਸਿਖੁ ਸੁ ਖੋਜਿ ਲਹੈ	(ਨਿਬੰਧ)
* ਇਹ ਬੰਦਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ	(ਕਵਿਤਾ)
* ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਲੱਗਿਆ	(ਨਿਬੰਧ)
* ਭਗਤੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ	(ਨਿਬੰਧ)
* ਪਿਆਰੇ ਆਓ ਘਰੇ	(ਕਵਿਤਾ)
* ਬੁੱਢਾ ਦਰਿਆ	(ਨਾਟਕ)
* ਨਾਨਕ ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ	(ਨਿਬੰਧ)
* ਚਮੇਲੀ ਦਾ ਫੁੱਲ	(ਵਾਰਤਕ)
* जीती जागती बात	(ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ)
* ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਰਲਾ ਪੱਤਣ (The Other Shore of Words)	(ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ)

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

(ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ

ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Meinu Budhu Hona Chahida

Poems By

Jaswant Zafar ©
#28, Basant Vihar, Jawaddi
Ludhiana-141013 (Pb.)
M. : +91-80540-04977
E-mail : jaszafar@yahoo.com

ISBN : 978-81-960550-9-7

Rs. 250/-

2024

Printed and Bound In India

Published by
A Group of

Chetna Parkashan
PUNJABI BHAWAN, LUDHIANA - 141001 (Pb.) INDIA
KOTKAPURA | CANADA | USA

Gulati Publishers Ltd
111, 8312-128 Street Surrey B.C. - V3W4G2
CANADA Ph : +1 604-750-0189
Ph. 0161-2413613, 2404928, (M) 98152-98459, 98762-07774
Ph.: 95011-45039
Website: www.chetnaparkashan.com
E-mail: chetnaparkashan@gmail.com, gulatipublishersltd@gmail.com
Printer : R.K. Offset, Delhi

All rights reserved
This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, resold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior written consent in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser and without limiting the rights under copyright reserved above, no part of this publication may be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form or by any means (electronic, mechanical, photo copying, recording or otherwise), without the prior written permission of both the copyright owner and the publisher of this book.

follow us on : www.facebook.com/ChetnaParkashan
Follow us on : Instagram / Chetna_Parkashan

Original with: Jaswant Singh Zafar
Digitized by: Panjab Digital Library

ਡਾ. ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੰਘ
ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੈੜਾ
ਪ੍ਰੀਤਇੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ
ਲਈ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਬੀਜਿਆ ਆਈ ਉੱਗ ਹਵਾ।
ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜ ਗਏ ਅੰਬਰ ਝੂਮ ਪਿਆ।

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤਤਕਰਾ

ਦੋ ਸ਼ਬਦ	*ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ*	11
ਐ ਵਕਤ	....	19
ਉਸ ਕਿਹਾ	....	20
ਬੁੱਧੂ	....	21
ਨਿਰਵਾਣ	....	22
ਨਦੀ ਕਿ ਝੀਲ	....	24
ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ	....	26
ਸੈਦਾ ਮਲਾਹ	....	28
ਚੱਪੇ ਚੱਪੇ ਆਨੰਦਪੁਰ	....	32
ਸ਼ੋਰ ਮੌਨ ਹੋ ਗਿਆ	....	34
ਅਕੁਛ	....	35
ਲਗਨ	....	36
ਇੱਕੋ ਗੱਲ	....	37
ਕੰਪਨ ਯਾਤਰਾ	....	38
ਅੰਦਰਲਾ ਰੰਗ	....	39
ਬਾਇਓਡੈਟਾ	....	40
ਬੱਦਲ	....	42
ਬਹਾਨਾ	....	43
ਦੋ ਸਵਾਲ	....	44

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ	....	45
ਅਜੇ ਤਾਂ	....	46
ਛੋਹ ਦਾ ਅਸਰ	....	47
ਮੇਲਾ	....	48
ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ	....	49
ਜੀਅ ਲੱਗਿਆ	....	50
ਦੋ ਸਫ਼ਰ	....	51
ਉਤਾਰਾ	....	52
ਸੁਣਨਾ	....	53
ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ	....	54
ਸਟੇਸ਼ਨ	....	55
ਨੇੜਤਾ	....	56
ਜਿਉਂਣ ਦਾ ਲਾਭ	....	57
ਇਕ ਸੁਪਨਾ	....	58
ਮੁਸਕਰਾ ਛੱਡਾਂਗਾ	....	59
ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਂਗ	....	60
ਸ਼ਬਦ ਮਾਰ	....	62
ਗ੍ਰਹਿਣ	....	63
ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ	....	64
ਬੇਟੀ	....	65
ਝਾਲਰ ਦਾ ਗੋਲ ਘੇਰਾ	....	66

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬੇਟੀ ਨੇ 67
ਜਵਾਬ 69
ਜਾਗ 70
ਦਿਸ਼ਾ ਭਰਮ 71
ਬਰੋ ਬਰਾਬਰ 72
ਸੁਰਗ ਨਰਕ 74
ਹਰੇ ਹਰੇ 76
ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 77
ਓਹ ਹੋ... 78
ਫ਼ਰਕ 80
ਪੱਕਾ ਰੰਗ 82
ਪਿੰਜਰਾ ਤੇ ਅਸਮਾਨ 83
ਸੂਰਜ ਅਸਤ 84
ਚਿਤਕਬਰਾ ਘੋੜਾ 85
ਸਮਾਂ 86
ਆਸਰਾ 88
ਲਾਲਟੈਣ 89
ਵਜੂਦ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ 90
ਭਾਂਡੇ 91
ਮਨ ਕਮਰਾ 92
ਝੂਠ 93

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਮਾਨਤਾ ਅਸਮਾਨਤਾ	....	94
ਸਰਵਿਸ ਟੈਕਸ	....	95
ਅਯੋਗੀ	....	96
ਕਵੀ ਨੂੰ	....	97
ਪੂਰਬੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ	....	98
ਖੂਹ	....	100
ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼	....	102
ਕੀੜੀ ਦਾ ਆਟਾ	....	104
ਮੁਕੇਸ਼ ਵਾਲੀ ਚੁੰਨੀ	....	107

ਕੋਵਿਡ ਕਾਲ

ਕਰੋਨਾ-1	....	110
ਕਰੋਨਾ-2	....	112
ਕਰੋਨਾ ਉਤਸਵ	....	114
ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਿਆਂ	....	116
ਹਾਹਾਕਾਰ	....	118

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਲਗਦੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੈ, ਸਿਆਣਾ ਨਹੀਂ? ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਪਾਵਰ ਨਾਲ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁੱਧੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕੇਵਲ ਹੋਣ ਨਾਲ਼, ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ਼। ਸਿਆਣਪ ਆਪਣਾ ਮੁੱਲ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੁੱਧੂਪੁਣਾ ਸਵੈ-ਖੋਜ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਝਗੜਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਹੀਂ, ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਉਪਜ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਉਸ ਡੀਲ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਬਲ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਇਆ।

ਜ਼ਫ਼ਰ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ 'ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ' ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੀ ਇਹ ਡੀਲ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਬੁੱਧ ਨਾਲ਼ ਕੇਵਲ ਸਵੈ-ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਹੀ ਡੂੰਘਾ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾ ਸਗੋਂ ਨਾਨਕ ਸੰਗ ਆਪਣੇ ਮਾਨਵ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਸੰਵਾਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਵੀ ਦੂਰ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ:

ਦੇਰ ਤੋਂ ਗਹਿਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ
ਬਾਬੇ ਬੁੱਧ ਕੋਲੋਂ
ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਨਿਕਲੇ
ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ
ਤੇ ਬਾਬਾ ਮਰਦਾਨਾ
ਗਾਉਂਦੇ ਵਜਾਉਂਦੇ ਲੰਘੇ ਹਨ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੈਂ
ਠਹਿਰੋ ਤੇ ਚਲੋ ਵਿਚਾਲੇ ਫਸਿਆ ਹਾਂ

ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਫਸਿਆ। ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਜਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਾਲੇ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਸਨੂੰ ਜਾਨਣ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਲ਼ ਕੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਖੋਜ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ। ਪਰ ਜੋ ਜਾਣ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਮਾਉਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਗਲਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਮਾਰਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਵਰ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਰਗ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ:

ਜੋ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਵੰਗਾਰਦਾ–
ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈ
ਜਾਣੇ ਬਿਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ
ਜੋ ਜਾਣ ਲਿਆ ਉਹ ਪੁਕਾਰਦਾ–
ਭੁੱਲ ਜਾ ਮੈਨੂੰ
ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ

ਪਾਵਰ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਰਗ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਰਗ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਮਾਰਗ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਚੀਖ-ਚੀਖ ਕੇ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ ਬਚਾਓ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਉਹ ਐਂਥਰੋਪੋਸੈਂਟਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ:

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁੱਖ ਮੇਰੇ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਿਆ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦਰਿਆ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਗਦੇ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਗਿਆ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹਵਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਰੁਮਕਦੀ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕਦੀ ਨਾ ਰੁਮਕਿਆ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਝੂਮਦੀਆਂ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਦੀ ਨਾ ਝੂਮਿਆ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੰਛੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਗਾਉਂਦੇ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਾਇਆ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਫੁੱਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਖਿੜਦੇ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਖਿੜਿਆ

ਇਹਨਾਂ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਅੱਕਿਆਂ ਨੇ
ਮਾਂ ਕੁਦਰਤ ਬਾਪ ਕਾਦਰ ਨੂੰ ਰੋਸ ਨਾਲ਼ ਪੁੱਛਿਆ–
ਕੀ ਅਸੀਂ ਸਭ ਬੰਦੇ ਲਈ ਹਾਂ?
ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਘੂਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੈਂ ਕੁਰਲਾਉਣ ਲੱਗਾ–
ਕਰੋਨਾ, ਹਾਏ ਕਰੋਨਾ
ਹਾਏ ਹਾਏ ਕਰੋਨਾ

ਜੇ ਕੁਦਰਤ ਬੰਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਵੀ ਕੇਵਲ ਕੁਦਰਤ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਸੰਵਾਦ ਆਵੱਸ਼ਕ ਹੈ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਰ ਦੂਜੇ ਨਾਲ਼ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੰਵਾਦ: ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ਼, ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ਼, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ਼ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ਼। ਸਹਿਹੋਂਦ ਨਹੀਂ, ਸੰਯੋਗ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਿਲ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲੀਏ। ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਚੋਣ ਆ ਗਈ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸਨੂੰ ਨਹੀਂ:

ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਿਲਾਉਣਾ ਸੀ
ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ
ਤੁਸੀਂ ਮਿਲਣਾ ਸੀ
ਮਿਲੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀ?

ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਬਾਇਓਡੇਟਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ:

ਉੱਡਦੇ ਬੱਦਲ ਮਿਲਦੇ
ਇਕ ਦੂਏ ਦੀ ਜਾਤ ਗੋਤ
ਕੱਦ ਕਾਠ, ਠਾਠ ਬਾਠ
ਜੈਦਾਤ ਔਕਾਤ, ਪਤਾ ਟਿਕਾਣਾ
ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਵਗ਼ੈਰਾ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੇ
ਬਸ ਘੁਲ਼-ਮਿਲ਼ ਕੇ ਬਰਸ ਜਾਂਦੇ
ਰੂਹਾਂ ਵਾਂਗ
ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ
ਕੋਈ ਬਾਇਓਡੇਟਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਚੋਣ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪਰਖਣਾ ਹਿੰਸਾ ਹੈ। ਚਿੱਟੇ-ਕਾਲੇ, ਮਰਦ-ਔਰਤ, ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ-ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮੇਰ-ਤੇਰ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਰੱਦਣਯੋਗ ਹਨ। ਜਾਤ, ਜਮਾਤ, ਨਸਲ, ਜੈਂਡਰ, ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜ਼ਫ਼ਰ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਂਦ-ਨਿਹੋਂਦ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਿਰਵਾਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

ਇਕ ਦਿਨ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ-
ਇਹ ਨਿਰਵਾਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ?
ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ-
ਮਰਨੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਣਾ
ਜਿਵੇਂ ਜੰਮਣੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ
ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ
ਹੁੰਦਾ ਨਿਰਵਾਣ

ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ ਨਾਲ਼ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨਗਨ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਲੋਭ, ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਦਇਆ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਦੇ ਵਸਤਰ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨੇ ਹੁੰਦੇ। ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਂ ਵਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਯੋਗ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਉਹ ਜਨਮ ਉਪਰੰਤ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਹੀ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਤੋਂ ਪਾਰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਨਿਰਵਾਣ ਹੈ। ਜ਼ਫ਼ਰ ਦਾ ਨਿਰਵਾਣ ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ, ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦੇ ਆਸਰੇ, ਗਰੀਬ ਲਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਅਤੇ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨਾਲ਼ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:

ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਜਗੇ
ਹਰ ਬੁਝਿਆ ਚਿਹਰਾ ਚੰਨ ਹੋਇਆ
ਗ਼ਰੀਬ ਲਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੋਇਆ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਦਾ ਸੁਪਨਾ
ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ਼ ਤਾਮੀਲ ਹੋਇਆ
ਦੀਨ ਹੇਤ ਲੜਨਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਖਾਲਸ ਫ਼ਸਲ ਤਿਆਰ ਹੋਈ

ਕੇਵਲ ਲਿਸ਼ਕਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਨਹੀਂ, ਹਉਮੈ, ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਨੂੰ ਸੱਲਣ ਵਾਲ਼ੇ ਸ਼ਬਦ-ਬਾਣ ਇਸ ਆਨੰਦਪੁਰੀ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਛਾਣ ਬਣੇ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਉਮੈ, ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਨੂੰ ਸੱਲਣ ਵਾਲ਼ੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ-ਬਾਣ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

ਆਉਂਦੇ ਸਾਹ ਨਾਲ਼ 'ਤੂੰ' ਆਵੇਂ
ਜਾਂਦੇ ਨਾਲ਼ 'ਮੈਂ' ਜਾਵੇ
ਆਵਣ-ਜਾਣ ਬਣੇ ਇਸ ਭਾਂਤੀ
ਕੁੱਲ ਮੈਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਬਣਾਵੇ
ਤੂੰ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਐਸੀ ਲਗਨ ਲਗੇ ਮਨ ਅੰਤਰ
ਮਸਲਾ ਮੂਲ ਮੁਕਾਵੇ

ਇਹ 'ਮੈਂ' 'ਤੂੰ' ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੀ 'ਮੈਂ' ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਆਹੂਤੀ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦੂਸਰੇਪਣ/ਵਿਪਰੀਤਪਣ ਲਈ ਸਪੇਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਹੈ। ਜ਼ਫ਼ਰ ਨੇ ਮਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਮੁਹੱਬਤ ਗੁਟਕੂੰ-ਗੂੰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਦਾ ਕਾਲਾ ਨਾਗ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ:

ਮਨ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਏ
ਉੱਡਦੇ ਦਿਸਣ ਕਬੂਤਰ ਲੱਖਾਂ
ਅੰਦਰ ਨਾਗਾਂ ਦੇ ਫੁੰਕਾਰੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਡੰਗੇ ਜਾਵਣ ਦਾ ਡਰ ਮਾਰੇ
ਤੇ ਡੰਗਣ ਦੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ।

'ਤੂੰ' ਨਾਲ਼ ਕੇਵਲ ਮੁਹੱਬਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, 'ਮੈਂ' ਵੀ 'ਤੂੰ' ਨਾਲ਼ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਜਨਮਦੀ ਹੈ:

ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਲੱਗਿਆ
ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬੋਲਿਆ ਹਾਂ
ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੋਲਣ ਦਾ ਰਿਆਜ਼ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ
ਤੇਰੇ ਆਉਣ 'ਤੇ
ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਸੀ
ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਜਨਮਿਆ ਹਾਂ

ਮਨੁੱਖ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਖੇਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਇੱਕ ਅਦਾਕਾਰ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਹਰ ਅਦਾ, ਹਰ ਅੱਥਰੂ ਅਤੇ ਹਰ ਬੋਲ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਅਰਥ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਥ ਉਸਨੂੰ ਨਾਟਕ ਦੀ ਸਕਰਿਪਟ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪੱਛਮੀ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਹੁਣ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਦਾਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰਿਡਿਊਸਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸਨੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਉਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਮਨੁੱਖ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਪਾਵਰ ਗੇਮ ਜਿੱਤਣ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਇਸ ਪਾਵਰ ਗੇਮ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਚੱਕਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀਂ ਹੋਂਦ ਦੇ ਹੀ ਲਾਲੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਮਾਨਵੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਹੋਂਦਮਈ ਸੰਕਟ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ 'ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ' ਸਾਨੂੰ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ਼ ਇਸ ਸੁਆਲ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਪਾਵਰ ਗੇਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ? ਸੁਆਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਯੋਜਨਾ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕੈਸ਼ ਵਾਲ਼ੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਚੁੰਨੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਪਾਵਰ-ਗੇਮ ਵਿਚ ਖਚਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣਨਾ ਹੈ:

ਕੁੜੀ ਨੇ ਚੁੰਨੀ ਸਿਰੋਂ ਲਾਹ
ਮੁੜਕਾ ਪੂੰਝ ਘਾਹ 'ਤੇ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀ
ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ
ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕੈਸ਼ ਵਾਲ਼ੀ
ਚੁੰਨੀ ਦੋਹਾਂ ਉੱਪਰ ਤਾਣ ਲਈ
ਹੁਣ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਏ ਬਿਨ
ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸਦਾ
ਪਰ ਰਾਤ ਦੀ ਇਸ ਪਾਦਰਸ਼ੀ ਚੁੰਨੀ ਵਿੱਚੋਂ
ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਦਿਸਦੇ।

-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਐ ਵਕਤ

ਐ ਵਕਤ,
ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਬੇਖ਼ਬਰ ਸੀ !

ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ
ਤੂੰ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਤੋਂ
ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਵਾਲ਼ੇ ਨੂੰ
ਉਡੀਕਦਾ ਸੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਉਸ ਕਿਹਾ

ਉਸ ਕਿਹਾ–
ਤੂੰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ
ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ
ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ
ਮੈਂ ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਜੰਮਿਆ
ਤੇ ਕਈਆਂ ਲਈ
ਅਜੇ ਹੋਰ ਦੇਰ ਬਾਅਦ
ਜੰਮਣਾ ਹੈ ਮੈਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬੁੱਧੂ

ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੁੱਧੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ
ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ਼

ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਬੁੱਧੂ
ਪਰ ਦੂਸਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ਼

ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ
ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ਼

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨਿਰਵਾਣ

ਬਾਬੇ ਬੇਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ –
ਜੰਮਣੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਧੀ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ*
ਯਾਨੀ
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਵਗ਼ੈਰਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ
ਪੂਰੇ ਨੰਗੇ ਜੰਮੇ ਸਾਂ

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਹਿਨਦੇ ਗਏ
ਲਾਲਚ ਲਾਲਸਾ ਵਾਸਨਾ ਵਗ਼ੈਰਾ ਦੇ ਲੀੜੇ
ਉਮਰ ਦੇ ਵੱਧਣ ਨਾਲ਼
ਵੱਧਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ
ਤੇ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ

ਇੱਕ ਦਿਨ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ –
ਇਹ ਨਿਰਵਾਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਬਾਬਾ ਜੀ?
ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ –
ਮਰਨੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਧੀ ਲੀਨ ਹੋਣਾ
ਜਿਵੇਂ ਜੰਮਣੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ

---

* *ਰੇ ਨਰ ਗਰਭ ਕੁੰਡਲ ਜਬ ਆਛਤ ਉਰਧ ਧਿਆਨ ਲਿਵ ਲਾਗਾ ॥*

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮਰਣ ਵੇਲ਼ੇ ਤੱਕ ਨੰਗੇ ਹੋ ਸਕਣਾ
ਜਿਵੇਂ ਜੰਮਣ ਵੇਲ਼ੇ ਸੀ
ਆਵਾਗਵਣ ਤੋਂ ਜਾਣੀ
ਜਨਮ ਮਰਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ
ਜਨਮ ਤੇ ਮਰਨ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ
ਹੁੰਦਾ ਏ ਨਿਰਵਾਣ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨਦੀ ਕਿ ਝੀਲ

ਦੇਰ ਤੋਂ ਗਹਿਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ
ਬਾਬੇ ਬੁੱਧ ਕੋਲ਼ੋਂ
ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਨਿਕਲੇ
ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ
ਤੇ ਬਾਬਾ ਮਰਦਾਨਾ
ਗਾਉਂਦੇ-ਵਜਾਉਂਦੇ ਲੰਘੇ ਹਨ
ਮੈਂ
ਠਹਿਰੋ ਅਤੇ ਚਲੋ ਵਿਚਾਲ਼ੇ ਫਸਿਆ ਹਾਂ

ਜੋ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਵੰਗਾਰਦਾ-
ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈ
ਜਾਣੇ ਬਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ
ਜੋ ਜਾਣ ਲਿਆ ਉਹ ਪੁਕਾਰਦਾ-
ਭੁੱਲ ਜਾ ਮੈਨੂੰ
ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ

ਅਸਮਾਨ ਕਹਿੰਦਾ -
ਆਪਣੀ ਚੀਕ ਨਾਲ਼
ਮੈਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਪਾਰ ਨਿਕਲ ਜਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਧਰਤੀ ਕਹੇ -
ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ਼ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾ

ਮੇਰੇ ਕੀ ਅਖਤਿਆਰ
ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਸੋਚੇ-
ਮੈਂ ਨਦੀ ਬਣਾਂ ਕਿ ਝੀਲ?
•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ

ਹੋਣ ਵਾਲ਼ੇ ਚਾਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ
ਗੁਰੂ ਕੇਸ ਵਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਦੋ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ
ਪੀਰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਸਿਰ ਨਿਵਾਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ
ਗੁਰੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-
    ਕੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਦੇਈਏ ਪੀਰ ਜੀਓ
ਪੀਰ ਮੁਹੱਬਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ
ਗੁਰੂ-
    ਸਿਰਫ਼ ਮੁਹੱਬਤ?
ਪੀਰ-
    ਜੀ, ਸਾਰੀ ਮੁਹੱਬਤ
ਗੁਰੂ ਨੇ ਪੀਰ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲਿਆ
ਗੁਰੂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੇਸ ਪੀਰ ਉੱਪਰੋਂ
ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਝਰਨਾ ਬਣ ਵਗੇ
ਚਾਰ ਚਸ਼ਮਾਂ ਤੋਂ
ਮੁਹੱਬਤੀ ਜਲ ਫੁੱਟ ਵਗਿਆ

ਗੁਰੂ ਹੋਰ ਤੁੱਠਾ-
    ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਮੰਗੋ ਪੀਰ ਪਿਆਰੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪੀਰ–

    ਦਿਓ ਉਹ ਸਭ
    ਜੋ ਤੇਰੇ ਹੱਥ

ਗੁਰੂ–

    ਸਭ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਹੱਥ

ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ
ਟੁੱਟੇ ਕੇਸਾਂ ਭਰਿਆ ਕੰਘਾ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ
ਪੀਰ ਨੂੰ ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ
ਮਿਲਣ ਜਿੰਨਾ ਚਾਅ ਹੋਇਆ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ
ਪੀਰ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ
ਜਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤਾ
ਇਸ ਸੌਦੇ ਦੀ ਸਾਰ
ਸਿਆਣੇ ਨਹੀਂ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਹੀ ਜਾਨਣ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੈਦਾ ਮਲਾਹ

ਘਾਟ 'ਤੇ ਮਲਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਹੋਈ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਏਥੇ ਆਉਣਾ ਹੈ
ਨਦੀਓਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਲਈ
ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਲਈ
ਘਾਟ 'ਤੇ ਮਲਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਹੋਈ

ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਠਾਠ ਨੂੰ
ਕਿ ਜਿਸਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹਿਣਗੇ
ਮਾਇਆ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨਾ ਰਹਿਣਗੇ
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ
ਕੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ
ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ
ਪੂੰਝੀਆਂ ਸੁਆਰੀਆਂ
ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਰੰਗੀਆਂ
ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਟੰਗੀਆਂ

ਆਏ ਗੁਰੂ
ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਬਾਬਤ ਪੁੱਛਿਆ –
    ਇਹ ਕਿਸ ਦੀ ਹੈ ਭਾਈ?
ਮੇਰੀ ਹੈ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮਾਲਕ ਮਲਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ
ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਆਈ
ਫਿਰ ਦੂਸਰੀ, ਤੀਸਰੀ...
ਕਿਸ਼ਤੀ ਬਾਬਤ ਉਹੀ ਪੁੱਛਿਆ–
        ਇਹ ਕਿਸਦੀ? ਉਹ ਕਿਸਦੀ?...
ਇਹ ਮੇਰੀ, ਉਹ ਮੇਰੀ...
ਮਾਲਕ ਮਲਾਹਾਂ ਉਹੀ ਜਵਾਬ ਦੁਹਰਾਏ
ਗੁਰੂ ਹਰ ਵਾਰ ਹੋਠੀਂ ਮੁਸਕੁਰਾਏ
ਜਦ ਆਖ਼ਰੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵੱਲ
ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਿਆ –
        ਔਹ ਬੇੜੀ ਕਿਸ ਦੀ ਹੈ?
ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਆਇਆ–
        ਤੇਰੀ ਹੈ
ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਜੂਦ ਮੁਸਕੁਰਾਇਆ–
        ਤੇ ਤੂੰ ਕੌਣ ਭਾਈ?
ਸੈਦਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਇਸ ਆਹਰੇ ਲਾਇਆ

ਸੱਚੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੈਦੇ ਦੀ
ਜਾਣੀ ਆਪਣੀ
ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਈਆਂ
ਬੇਗਾਨੀਆਂ ਸਭ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਜਾਵਟਾਂ
ਧਰੀਆਂ ਧਰਾਈਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੈਦੇ ਦਾ ਧਿਆਨ
ਇੱਕ ਟੱਕ ਗੁਰੂ ਮੁੱਖ 'ਤੇ
ਚਲਾਉਂਦਾ ਕਿਸ਼ਤੀ ਬੜੀ ਧੀਮੀ ਚਾਲ
ਕਾਹਲ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਸੀ
ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ
ਪੁੱਛਦੇ ਰਹੇ ਉਸਦੇ
ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਾਲ

ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ
ਗੁਰੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-
        ਭਾੜਾ ਕਿੰਨਾ ਸੈਦੇ ਭਾਈ?
ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੁਹਾਈ
ਮੈਂ ਭਾੜਾ ਲਵਾਂ ਨਾ ਕਾਈ
ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਬੰਦਾ ਛੋਟਾ
ਤੇ ਤੂੰ ਵੱਡ ਅਵਤਾਰ
ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ
ਇੱਕ ਹੈ ਕਾਰੋਬਾਰ
        ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਭਾਈ?
ਜੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲ਼ ਆ ਕੇ
ਇੱਕ ਪੈਸਾ ਹੈ ਭਾੜਾ ਦਿੰਦਾ
ਆਪਣੀ ਬੇੜੀ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਕੇ
ਮੈਂ ਇਸ ਨਦੀਓਂ ਪਾਰ ਕਰਾਉਂਦਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੁਣਿਆ ਤੇਰੇ ਕੋਲ਼ ਜੋ ਹੈ ਆਉਂਦਾ
ਤੂੰ ਉਸਦੀ ਬੇੜੀ ਬੰਨੇ ਲਾਉਂਦਾ
ਭਵਜਲ ਪਾਰ ਕਰਾਉਂਦਾ

ਸੈਦੇ ਮਲਾਹ ਨੂੰ
ਗੁਰੂ ਮਲਾਹ ਨੇ
ਘੁੱਟ ਕੇ ਸੀਨੇ ਲਾਇਆ
ਇੰਜ ਸੈਦੇ ਨੇ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਤੋਂ
ਭਾੜਾ ਖ਼ੂਬ ਉਗਰਾਇਆ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਚੱਪੇ ਚੱਪੇ ਆਨੰਦਪੁਰ

ਪਟਨੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਮਾਂ ਗੁਜਰੀ ਦਾ ਚੰਨ
ਚੱਕ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਆਇਆ
ਇਸ ਧਰਤੀ ਦਾ
ਚਾਅ ਨਾਲ਼ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗ ਉਮੜਨ ਨੂੰ
ਉੱਛਲਣ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕੀਤਾ
ਇਹ ਧਰਤੀ ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ
ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਣੀ

ਨੌਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ
ਇੱਕ ਸੀਸ ਅਸਤ ਹੋਇਆ
ਅਣਗਿਣਤ ਸਿਰ
ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦਾ ਜੈਕਾਰਾ ਬਣ ਉਦੈ ਹੋਏ
ਬਾਹਰ ਫੌਲਾਦੀ ਤੇਗਾਂ ਲਿਸ਼ਕੀਆਂ
ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਬਾਣ ਚੱਲੇ
ਵਾਸਨਾ, ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ, ਹਾਉਮੈ, ਕਰੋਧ ਤੇ ਲਾਲਚ ਗਏ ਸੱਲੇ

ਕੋਲ਼ ਵਗਦਾ ਸਤਲੁਜ ਧੰਨ ਹੋਇਆ
ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਜਗੇ
ਹਰ ਬੁਝਿਆ ਚਿਹਰਾ ਚੰਨ ਹੋਇਆ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗਰੀਬ ਲਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੋਇਆ
ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਬੇਗ਼ਮਪੁਰੇ ਦਾ ਸੁਪਨਾ
ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ਼ ਤਾਮੀਲ ਹੋਇਆ
ਦੀਨ ਹੇਤ ਲੜਨਹਾਰਿਆਂ ਦੀ
ਖਾਲਸ ਫ਼ਸਲ ਤਿਆਰ ਹੋਈ

ਹੱਕ, ਸੱਚ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ
ਸਬਰ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਉਸਰੇ
ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਰਸ਼ੋਂ ਉੱਚੀ ਕਲਗੀ ਸਾਹਵੇਂ
ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤੁੱਛ ਹੋਈਆਂ

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਆਨੰਦਪੁਰ
ਚਹੁੰ ਤਰਫੀਂ ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਰਗ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ
ਚੱਪੇ ਚੱਪੇ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ਼
ਮਹਿਕਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸ਼ੋਰ ਮੌਨ ਹੋ ਗਿਆ

ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਕਿ ਕੋਈ ਜੀਅ ਉਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ
ਉਹ ਬਹੁਤ ਬੋਲਦਾ ਸੀ

ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ
ਉਹ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਬੋਲਦਾ ਸੀ

ਉਹ ਬੜਾ ਰੋਇਆ
ਤਦ ਬਚਨ ਹੋਇਆ-
          ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਹਰ ਗੱਲ
          ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੁਣਦੀ
ਉਹ ਮੌਨ ਹੋ ਗਿਆ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਅਕੁਛ

ਇਹ ਜੋ ਮੈਂ ਹਾਂ
ਬੱਸ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਕੁਛ ਕੁ ਹਾਂ
ਰੋਜ਼ ਮੈਂ ਨਾਲ਼ ਕੁਛ ਕੁਛ ਜੋੜ ਕੇ
ਕੁਛ ਤੋਂ ਕੁਛ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ

ਪਰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ–
ਸਭ ਕੁਛ ਹੋਣ ਲਈ
ਮੈਂ ਦਾ ਕੁਛ ਨਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਲਗਨ

ਆਉਂਦੇ ਸਾਹ ਨਾਲ਼ 'ਤੂੰ' ਆਵੇ
ਜਾਂਦੇ ਨਾਲ਼ 'ਮੈਂ' ਜਾਵੇ
ਆਵਣ ਜਾਣ ਬਣੇ ਇਸ ਭਾਂਤੀ
ਕੁੱਲ ਮੈਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਬਣਾਵੇ
ਤੂੰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਐਸੀ ਲਗਨ ਲਗੇ ਮਨ ਅੰਤਰ
ਮਸਲਾ ਮੂਲ ਮੁਕਾਵੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਇੱਕੋ ਗੱਲ

ਹਰ ਸੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਵੀ ਆਵੇ
ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁੱਖ
ਕੁੱਲ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਬੰਦਾ
ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਦੁਖਿਆਰਾ ਬਣਦਾ
ਹੋਣ ਲਈ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ
ਵੱਡੇ ਇੱਕ ਨਾਲ਼ ਜੁੜਨਾ ਪੈਂਦਾ
ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ
ਉਸਨੂੰ ਨਾਲ਼ ਜੋੜਨਾ ਪੈਂਦਾ

ਓ ਹੈਲੋ, ਕਿਹੜਾ 'ਵੱਡਾ'?
ਵੱਡਾ-ਵੁੱਡਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਚਲੋ, ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਹੀ
ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਾਮਰੇਡ ਜੀ

ਕਿ ਹੋਣ ਲਈ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਤੋਂ ਵੱਡੇ
'ਕੁਛ ਨਹੀਂ' ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕੰਪਨ ਯਾਤਰਾ

ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਖੜ੍ਹਿਆਂ
ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ ਤਲੀਆਂ ਨੂੰ
ਝਰਨਾਹਟ ਹੋਈ ਮਹਿਸੂਸ
ਸੂਖ਼ਮ ਜਿਹੀ

ਇਹ ਕੰਪਨ
ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ
ਚੱਲੀ ਦੇਹੀ ਵੱਲ
ਨਾਭੀ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ
ਘੰਡੀ ਤੱਕ ਆਈ
ਜੀਭ ਥਰਥਰਾਈ
ਫਰਕਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ

ਕੰਨਾਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਸੁਣਿਆ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਅੰਦਰਲਾ ਰੰਗ

ਦੂਰ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤ ਮੁੱਕਦੇ ਲਗਦੇ
ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋਣਹਾਕਾ ਹੈ
ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ ਦੇ
ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ੇਡ ਨੇ

ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਸਿਖ਼ਰ ਤੋਂ ਲਹਿੰਦੇ ਤੱਕ
ਨੀਲੇ ਤੋਂ ਲਾਲ ਬਣਦੇ ਅਨੇਕ ਰੰਗ

ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ
ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਗੂੜ੍ਹਾ ਕਾਲ਼ਾ ਨ੍ਹੇਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ
ਫਿਰ "ਕੋਈ ਨਾ" ਕਹਿ ਕੇ
ਟਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ

ਅਖ਼ੀਰ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ
ਕਿ ਕਾਲ਼ਾ ਰੰਗ ਹੀ
ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬ ਕਰ ਸਕਦਾ
ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ ਸਰਬ ਰੰਗਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬਾਇਓਡੈਟਾ

ਨਵਾਂ ਸਾਕ ਜੁੜਨੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਛਦਾ
ਕਿੰਨੇ ਵੇਰਵੇ ਯਾਨੀ ਬਾਇਓਡੈਟਾ-
ਉਮਰ ਕੱਦ ਕਾਠ
ਆਮਦਨ ਠਾਠ ਬਾਠ
ਜਾਤ ਗੋਤ ਖਾਨਦਾਨ
ਕਿੰਨੇ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ
ਕਿੰਨੇ ਸੌ ਗਜ ਦਾ ਮਕਾਨ

ਨਵੀਂ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਮੰਗਦੀ ਬਾਇਓਡੈਟਾ ਯਾਨੀ -
ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਯੋਗਤਾ
ਤਜਰਬਾ
ਸਰੀਰਕ ਨਿਰੋਗਤਾ
ਨੱਥੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ

ਹਰ ਸਨਮਾਨ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਘੋਖਦਾ ਔਕਾਤ ਯਾਨੀ ਬਾਇਓਡੈਟਾ -
ਰੁਤਬਾ ਘਾਲ ਕਮਾਈ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ
ਤੇ ਬਣੀ ਬਣਾਈ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਰ ਰੂਹਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ
ਕਦੀ ਨਾ ਮੰਗਦੀਆਂ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ
ਨਾ ਪਰਖਦੀਆਂ ਜਾਤ ਔਕਾਤ
ਨਾ ਘੋਖਦੀਆਂ ਚਰਿੱਤਰ
ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ

ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਾਇਓਡੈਟਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬੱਦਲ

ਉੱਡਦੇ ਬੱਦਲ ਮਿਲਦੇ
ਇੱਕ ਦੂਏ ਦੀ ਜਾਤ-ਗੋਤ
ਕੱਦ-ਕਾਠ, ਠਾਠ ਬਾਠ
ਜੈਦਾਤ-ਔਕਾਤ, ਪਤਾ-ਟਿਕਾਣਾ
ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਵਗ਼ੈਰਾ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੇ
ਬੱਸ ਘੁਲ਼ ਮਿਲ ਕੇ ਬਰਸ ਜਾਂਦੇ

ਰੂਹਾਂ ਵਾਂਗ
ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਵੀ
ਕੋਈ ਬਾਇਓਡਾਟਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬਹਾਨਾ

ਨਾ ਤਾਂ ਮਨ ਦਾ ਮਾਹੌਲ
ਇੰਨਾ ਖ਼ੁਸ਼ਗਵਾਰ
ਤੇ ਨਾ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਹੈ
ਕਿ ਖ਼ੂਬ ਹੱਸ ਲਵਾਂ

ਨਾ ਤਾਂ ਮਨ ਦਾ ਮਾਹੌਲ
ਇੰਨਾ ਗ਼ਮਗੀਨ
ਨਾ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਹੈ
ਕਿ ਰੱਜ ਕੇ ਰੋ ਲਵਾਂ

ਨਾ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿੱਚ
ਕੋਈ ਖ਼ਿਆਲ
ਨਾ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਹੈ
ਕਿ ਖ਼ੂਬ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂ

ਨਾ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿੱਚ
ਕੋਈ ਟਿਕਟਿਕਾ
ਨਾ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਹੈ
ਕਿ ਸ਼ਾਂਤ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰਨ ਕਰਾਂ

ਮਨ ਬੇਚਾਰਾ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਹੈ
ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਤੇਰੀ ਹੈ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦੋ ਸਵਾਲ

ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਸੁਣਨਾ ਨੁਕਸਦਾਰ ਹੈ
ਮੈਨੂੰ ਓਨਾ ਹੀ ਸੁਣਦਾ
ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਤੂੰ ਬੋਲਦਾ
ਕੀ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ
ਵਾਧੂ ਵੀ ਕੁਝ ਕਹਿ ਰਿਹੈਂ?

ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ
ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾਂ
ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ
ਵਾਧੂ ਵੀ ਕੁਛ ਸੁਣਦੈ?

ਇਹ ਦੋ ਸਵਾਲ
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਲੀ ਕੰਧ ਦੇ
ਦੋ ਪਾਸੇ ਨੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ

ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ
ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬੈਠਾ ਹਾਂ
ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਾਂ ਬੈਠਣਾ ਸਿੱਖਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ

ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ
ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤੁਰਿਆ ਹਾਂ
ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਾਂ ਤੁਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ

ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਲੱਗਿਆ
ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬੋਲਿਆ ਹਾਂ
ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੋਲਣ ਦਾ ਰਿਆਜ਼ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ

ਤੇਰੇ ਆਉਣ ਤੇ
ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਸੀ
ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਜਨਮਿਆਂ ਹਾਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਅਜੇ ਤਾਂ

ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਹਰ ਅਦਾ
ਅਜੇ ਭਾਉਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ
ਤੇਰੀ ਹਰ ਪਸੰਦ
ਪਸੰਦ ਆਉਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ

ਤੇਰੀ ਹਰ ਦਿਲਚਸਪੀ
ਦਿਲਚਸਪ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ

ਅਜੇ ਤੇਰਾ ਹਰ ਇੱਕ ਰੰਗ
ਪੂਰਾ ਫੱਬਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ
ਤੇਰਾ ਹਰ ਦੁੱਖ
ਆਪਣਾ ਲੱਗਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ

ਤੇਰੀ ਹਰ ਵੇਦਨਾ
ਹਰ ਤੜਪ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ
ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਰੀ ਪੀੜ ਨੂੰ
ਚੂਸ ਲੈਣ ਵਾਲ਼ੀ
ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ

ਇਹ ਲਵ ਯੂ ਲੁਵ ਯੂ ਤਾਂ
ਅਜੇ ਕਹਿਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਛੋਹ ਦਾ ਅਸਰ

ਤੇਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਕੇ
ਮੈਂ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ

ਤੇਰੀ ਛੋਹ ਨਾਲ਼
ਸੰਭਲ਼ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ

ਜੇ ਤੂੰ ਇੰਜ ਸੰਭਾਲ਼ੀ ਰੱਖੇਂ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ
ਤੇਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੇਲਾ

ਮੈਨੂੰ ਕੈਦ ਨਾ ਕਰੀਂ
ਵਲਗਣ ਭਾਵੇਂ
ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਹੋਵੇ
ਮੇਰਾ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ
ਜੀਅ ਲੱਗਦਾ ਹੈ

ਪਰ ਤੂੰ
ਆਸ ਪਾਸ ਰਹੀਂ
ਮੈਨੂੰ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ
ਗੁਆਚਣ ਤੋਂ
ਡਰ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ

ਮੇਰੀ ਲਗਨ ਦਾ
ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ
ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਣਾ
ਤੇਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਲਗਨ ਮੇਰੀ ਨੇ
ਹੁਣ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ਼ ਲੈ ਆਉਣਾ
ਜਲਦੀ ਇੱਕ ਦਿਨ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜੀਅ ਲੱਗਿਆ

ਐ ਮੁਹੱਬਤ !
ਧਰਤੀ 'ਤੇ
ਤੇਰੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਕੇ
ਮੇਰਾ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ
ਜੀਅ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦੋ ਸਫ਼ਰ

ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ
ਮੇਰਾ ਸਫ਼ਰ
ਤੇਰੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇ

ਫਿਰ ਅਗਲਾ ਸਫ਼ਰ
ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼
ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਉਤਾਰਾ

ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ
ਕਿ ਹਰ ਵਾਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ
ਮੇਰਾ ਉਤਾਰਾ
ਮਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ
ਕਿ ਹਰ ਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ
ਮੇਰਾ ਉਤਾਰਾ
ਤੇਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੁਣਨਾ

ਉਸ ਨੂੰ ਪਤੈ
ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਕੀ ਸੁਣਨਾ ਲੱਗਦੈ
ਹਰ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ
ਉਹ ਪੁੱਛਦੀ–
            ਤੈਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ?
ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਕੀ ਦੱਸਣਾ
ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਸੁਣਨ ਲਈ
ਮੇਰਾ ਰੋਮ ਰੋਮ
ਪੂਰਾ ਵਜੂਦ
ਕੰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ

ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ
ਤੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ
ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਘੁੰਮਦੀ
ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਸੂਰਜ
ਤੇ ਮੈਂ ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਡੋਡੀ
ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਲੈਰਾ ਫੁੱਲ ਹੋਵਾਂ

ਮੇਰੇ ਸੂਰਜ
ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਖਿੜਾ ਦੇ
ਆਪਣੀ ਤਪਸ਼ ਨਾਲ਼ ਪਕਾ ਕੇ
ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਦੇ
ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਕਰ ਦੇ
ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾ
ਯਾਨੀ
ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਂਗ ਸਥਿਰ ਕਰ ਦੇ।

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਟੇਸ਼ਨ

ਚੱਲਦੀ ਗੱਡੀ ਹੌਲ਼ੀ ਹੋਈ ਤਾਂ
ਇੱਕ ਨੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕਿਹਾ-
ਮੇਰਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ
ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਤਰਨਾ

ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਹੋ ਕਿਹਾ -
ਮੇਰਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤਾਂ ਹੁਣ
ਨਾ ਆਉਣਾ ਹੈ
ਨਾ ਜਾਣਾ ਹੈ
ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨੇੜਤਾ

ਤੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਜੁੜਿਆ ਰਹਾਂ ਮੈਂ
ਦੂਰ ਕਦੀ ਨਾ ਹੋਵਾਂ

ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਕੀ ਬੋਰਡ 'ਤੇ
ਜਿਵੇਂ ਆਈ (I) ਤੇ ਯੂ (U) ਇਕੱਠੇ

ਆਈ ਯੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਕਰਕੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜਿਉਂਣ ਦਾ ਲਾਭ

ਮੇਰੇ ਜਿਉਂਣ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਲਾਭ
ਹੋਵੇ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਪਰ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਕੇ ਮੈਂ
ਉਸ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਟਾਲ਼ੀ ਰੱਖਦਾ
ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਰਨ ’ਤੇ
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਹੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਇਕ ਸੁਪਨਾ

ਭੀੜ 'ਚ ਤੁਰਦਿਆਂ
ਮੇਰੇ ਇੱਕ ਹੱਥ ਕਿਤਾਬ
ਤੇ ਦੂਸਰੇ 'ਚ ਕੁਝ ਫੁੱਲ ਸਨ
ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿੱਛੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਤੂੰ ਸੀ
ਕਿਤਾਬ ਹੱਥੋਂ ਡਿੱਗੀ
ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਝੁਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਮੈਂ ਫੁੱਲ ਪਿੱਛੇ ਤੈਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ
ਦੁਬਾਰਾ ਦੋ ਕਦਮ ਤੁਰੇ
ਤੂੰ ਪਿੱਛਿਓਂ ਪਿੱਠ ਠਕੋਰ ਕੇ
ਫੁੱਲ ਵਾਪਸ ਮੈਨੂੰ ਫੜਾਉਣੇ ਚਾਹੇ
ਮੈਂ ਪਰਤ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ
ਤੇ ਫਿਰ ਤੇਰੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ਼ ਦੇਖਿਆ
ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਇਆ –
ਦੇਖ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਸੂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਨਾਲ਼
ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਮਿਲਦੇ
ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ਼ ਰੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ।

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੁਸਕਰਾ ਛੱਡਾਂਗਾ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹੋਗੇ
ਔਖੇ-ਭਾਰੇ ਹੋਵੋਗੇ
ਗਾਲ਼ਾਂ ਵੀ ਕੱਢੋਗੇ
ਮੈਂ ਤੜਫਾਂਗਾ ਨਹੀਂ
ਮੁਸਕਰਾ ਛੱਡਾਂਗਾ
ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਹੈ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰੋਗੇ
ਚੰਗਾ-ਚੰਗਾ ਬੋਲੋਗੇ
ਮੈਂ ਚਾਂਭੜਾਂਗਾ ਨਹੀਂ
ਮੁਸਕੁਰਾ ਛੱਡਾਂਗਾ
ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਹੈ

ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ
ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ
●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਂਗ

ਦੋਸਤ
ਆਪਣਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਂਗ
ਉੱਠਣਾ ਬੈਠਣਾ ਹੀ ਸ਼ੁਭ ਹੈ
ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਆਸਣਾਂ ’ਤੇ
ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ਼
ਇੱਕ ਲੈਵਲ ’ਤੇ

ਜਦ ਤੂੰ ਪਲੰਘ ’ਤੇ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰ ਬੈਠਦਾ
ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਕੁਰਸੀ ’ਤੇ
ਤਾਂ ਜਾਪਦਾ
ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਦੁਖਿਆਰਾ ਦੁਨੀਆਦਾਰ
ਫ਼ਰਿਆਦ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੋਵੇ

ਜਦ ਹੋਵੇਂ ਇਸੇ ਪਲੰਘ ’ਤੇ ਲੇਟਿਆ
ਤਾਂ ਲਗਦਾ
ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਣ ਆਇਆ ਹੋਵਾਂ
ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣ ਆਇਆ ਹੋਵਾਂ

ਆਪਾਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਂਗ
ਮਿਲਿਆ ਕਰੀਏ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਬੈਠਿਆ ਕਰੀਏ
ਲੌਬੀ ਜਾਂ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ’ਚ
ਰੈਸਟਰੋਂਟ ਦੇ ਟੇਬਲ ਦੁਆਲ਼ੇ
ਢਾਬੇ ਦੇ ਬੈਂਚ ’ਤੇ
ਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਰੋ-ਬਰਾਬਰ ਸੀਟਾਂ ’ਤੇ
•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸ਼ਬਦ ਮਾਰ

ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਹੈ ਮੇਰਾ
ਪਰ ਇਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ
ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਬਣਿਆ
ਹੱਡ ਮਾਸ ਖ਼ੂਨ ਦਾ
ਇਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਰੱਖਾਂ
ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਤੋਂ
ਸੱਟ-ਫੇਟ ਤੋਂ

ਮੈਂ ਬਣਿਆਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ
ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਤੇਰੇ ਤੋਂ
ਇੰਨਾ ਕੁ ਫ਼ਾਸਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਾਂ
ਕਿ ਬਚਿਆ ਰਹਾਂ
ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ
ਮਾਰੂ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ
ਇਸ ਦੀ ਸੱਟ-ਫੇਟ ਤੋਂ
ਜਾਨ ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗ੍ਰਹਿਣ

ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦਾ
ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ
ਦਿਸ ਜਾਂਦਾ

ਪਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਉਸ ਵੇਲ਼ੇ
ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਾਉਣ ਵਾਲ਼ਾ ਨਿੱਕਾ ਉਪਗ੍ਰਹਿ

ਮੈਥੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦਾ
ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਧੋਣੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ
ਰਹਿ ਕਾਹਨੂੰ ਗਿਆ, ਧੋਣੋਂ ਰੱਖ ਲਿਆ
ਉਸ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕੋ ਛੱਡਿਆ
ਮੈਲ਼ ਨੂੰ ਹਨੇਰਾ ਬੜਾ ਰਾਸ ਆਉਂਦਾ
ਛੁਪਿਆ ਕੋਹਜ
ਪ੍ਰਗਟ ਸੋਹਜ ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੁੰਦਾ

ਮੈਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਾਉਣ ਵਾਲ਼ੀ ਮੈਲ਼
ਭਾਵੇਂ ਛੁਪੀ ਰਹਿੰਦੀ
ਪਰ ਲੱਗੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੀ
ਸਭ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਹੁੰਦੀ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ

ਢਾਈ ਸਾਲ ਦੀ ਬੇਟੀ
ਟੀਕੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ
ਟੀਕੇ ਵਾਲ਼ਾ ਹੱਥ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪਰੇ ਕਰਦੀ
ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰ
ਮੈਂ ਟੀਕਾ ਲਗਵਾ ਦਿੰਦਾ
ਬਹੁਤ ਰੋਂਦੀ ਹੈ ਬੇਟੀ
ਮੈਂ ਪਤਿਆ ਕੇ ਆਖਦਾ -
        ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ
ਉਹ ਰੋਂਦੇ ਰੋਂਦੇ ਆਖਦੀ -
        ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਲਗਦਾ, ਪਾਪਾ
ਮੈਂ ਆਖਦਾ-
        ਤੇਰੇ ਰੋਣ ਨਾਲ਼
        ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਲੱਗਦਾ
        ਮੇਰਾ ਵੀ ਰੋਣਾ ਨਿਕਲਦਾ
ਉਹ ਇੱਕ ਦਮ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦੀ
ਆਪੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝ ਆਖਦੀ -
        ਹੁਣ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੋਊਂਗੀ ਪਾਪਾ
ਮੇਰਾ ਸੱਚੀਂ ਮੁਚੀਂ ਰੋਣਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬੇਟੀ

ਇੱਕ ਵਾਕਾਂਸ਼-
'ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਣਾ'
ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚਲੇ
'ਮਸ਼ਹੂਰ' ਨਾਲ਼ੋਂ
'ਹੋਣਾ' ਕਮਾਲ ਲਗਦਾ

ਉਸਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿੱਚ
ਆਪਣੀ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੀ
ਆਈਕਾਨਿਕ ਇਮਾਰਤ ਦੀ
ਉਸਾਰੀ ਨਾਲੋਂ
ਦਹੀਂ ਦਾ ਜੰਮਣਾ
ਵਧੇਰੇ ਅਨੰਦਿਤ ਕਰਦਾ

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ
ਕਿ ਇਹ ਨੰਨੀ ਜਿਹੀ ਬੇਟੀ
ਕਦੋਂ ਮੇਰੀ ਲਾਈਫ ਕੋਚ ਬਣ ਗਈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਝਾਲਰ ਦਾ ਗੋਲ ਘੇਰਾ

ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੀ
ਡਰਾਉਣੀ ਲੱਗਦੀ
ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਗੋਲੀ ਵਾਂਗ
ਸ਼ੂਕਦੀਆਂ ਟ੍ਰੇਨਾਂ
ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ
ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਦੀ ਚਿਰੜ ਚਿਰੜ
ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਚੱਲਦੇ ਸਾਈਕਲ
ਸਾਈਡ ਵਾਕ 'ਤੇ
ਦੌੜਨ ਵਾਂਗ ਚਲਦੇ ਲੋਕ

ਇਸੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ
ਡਿਕਸਨ ਹਾਲ ਵਿੱਚ
ਬੇਟੀ ਦੇ ਕੱਥਕ ਨ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਸੀ ਅੱਜ

ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਥਿਰਕਣ
ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਦਰਾਵਾਂ
ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਵਾਂ
ਸਭ ਕਮਾਲ ਲੱਗਿਆ
ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਹ ਆਇਆ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨ੍ਰਿਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ
ਉਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮੀ
ਉਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਝਾਲਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦੀ
ਸੁਹਾਵਣੀ ਗੋਲ ਗਤੀ ਨੇ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚਲੀ
ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਡਰਾਉਣੀ
ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੀ ਨੂੰ
ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਲਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬੇਟੀ ਨੇ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ
ਉਚਾਈ ਵਿੰਹਦਿਆਂ
ਪੱਗ ਲਹਿੰਦੀ
ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰਦੀਆਂ
ਹੀਣਤਾ ਨਾਲ ਭਰਦੀਆਂ
ਮੈਂ ਹੋਰ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਹੋ ਤੁਰਦਾ

ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਬਣੀ
ਉੱਚੀ ਇਮਾਰਤ ਵੱਲ
ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ
ਬੇਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ-
    ਇਹ ਅਸੀਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੀ ਹੈ
    ਇਸ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਛੱਤ
    ਮੇਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਪਈ ਸੀ

ਇਹ ਦੱਸਦਿਆਂ
ਬੇਟੀ ਨੇ
ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ
ਮੇਰੇ ਲਈ ਨੀਵੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ
ਮੇਰੀ ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਕ ਪਿਆ

ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜਵਾਬ

ਉਹ ਸੋਗ ਤੇ ਸਦਮੇ 'ਚ ਸੀ
ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਅਹਿਲ ਗੁੰਮਸੁੰਮ
ਪਥਰਾਈਆਂ ਅੱਖਾਂ

ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਫੜਾ
ਮੂੰਹ ਲਾਗੇ ਕੀਤਾ
ਉਸ ਅੱਧਾ ਪੀ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ
ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਪਥਰਾਹਟ ਕੁਝ ਨਰਮ ਹੋਈ
ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ–
                    ਹੁਣ ਚਿੱਤ ਕਿਵੇਂ ਆਂ?

ਉਹ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉੱਠੀ
ਪਾਣੀ ਦਾ ਬਚਿਆ ਅੱਧਾ ਗਿਲਾਸ
ਗਮਲੇ ਵਿਚਲੀ
ਕੁਮਲਾਈ ਵੇਲ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ

ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ
ਤੇ ਐਲਾਨ ਵੀ

●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜਾਗ

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ
ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ਼
ਕਿ ਸ਼ਾਮੀਂ ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ
ਚੰਨ ਵੀ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਤੁਰਦਾ ਸੀ

ਉਸ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਤੁਰਦਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਇਕੱਲਾ ਚੰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਪੂਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਤੁਰਦੀ
ਰੁਕਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ
ਰੁੱਸਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਰੁੱਸ ਜਾਂਦੀ
ਸੁੱਤਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਸੌਂ ਜਾਂਦੀ

ਇੰਜ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ
•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਦਿਸ਼ਾ ਭਰਮ

ਨਵੇਂ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ
ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ
ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਛਿਪਣ ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ
ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਹੋਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ
ਥੋੜ੍ਹੀ ਔਂਚਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ
ਬੱਸ ਮਨ ਸਮਝਾ ਲਓ –
ਕਿ ਇਹ ਆਪਣਾ ਭਰਮ ਹੈ
ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ
ਓਹੀ ਨੇ
ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ

ਤੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ
ਦਿਸ਼ਾ ਭਰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਬੜਾ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ
ਪੈਂਡਾ ਖੋਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ
ਵਾਟ ਲੰਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ
ਮੰਜ਼ਿਲ ਖੁੰਝ ਸਕਦੀ

ਪਰ ਦਿਸ਼ਾ ਭਰਮ
ਦੂਰ ਵੀ
ਤੁਰਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬਰੋ ਬਰਾਬਰ

ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੁਣਿਆਂ
ਸੱਤਰ ਪਰਸੈਂਟ ਪਾਣੀ
ਏਨਾ ਪਾਣੀ ਮਾਨਵ ਦੇਹੀ
ਜਿਹੜੇ ਜਿੰਨੇ ਖਿਣਜ ਪਦਾਰਥ
ਧਰਤੀ ਅੰਦਰ
ਉਹ ਸਭ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡੇ

ਪਰ
ਸਾਡੇ ਤਨ ਮਨ ਦੁੱਖ ਵੀ ਕਿੰਨੇ
ਕੀ ਧਰਤੀ ਵੀ ਦੁੱਖ ਹੰਢਾਏ?

ਹਾਂ,
ਜਿਥੇ ਕਦੀ ਸੀ ਸਾਂਝ ਵਸੇਬਾ
ਉਸ ਜੰਗਲ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਚੌਪਾਏ
ਬੰਦਾ ਹੋ ਧਰਤੀ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤੇ
ਇਸ ਦੀ ਹਿੱਕ ਤੇ ਹਲ਼ ਚਲਾਏ
ਕਿਲੇ ਉਸਾਰੇ ਖੂਹ ਖੁਦਵਾਏ
ਜੰਗਲ ਪੁੱਟੇ, ਲਾਂਬੂ ਲਾਏ
ਦਰੜ ਮਰੜ ਸਭ ਨਗਰ ਵਸਾਏ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜਿਓਂ ਕਰ ਦੁੱਖ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ
ਸੋ ਦੁੱਖ ਬੰਦਾ ਪਾਏ

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬੰਦਾ ਕਰੇ ਤਰੱਕੀ
ਧਰਤੀ ਤੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਦੁੱਖ
ਬਰੋ ਬਰਾਬਰ ਵਧਦਾ ਜਾਏ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੁਰਗ ਨਰਕ

ਜੱਫੀ ਤੇ ਜੱਫਾ
ਦੋਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਬਾਹਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਣ ਦਾ ਨਾਂ

ਜੱਫੀ-ਜੱਫਾ ਭੈਣ-ਭਰਾ
ਕਹਿਣ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ
ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੁਭਾਅ

ਜੱਫੀ ਕਦਰ, ਜੱਫਾ ਜਬਰ
ਜੱਫੀ ਸਰੂਰ, ਜੱਫਾ ਗ਼ਰੂਰ
ਜੱਫੀ ਮੇਲ ਜੋੜ
ਜੱਫਾ ਨੂੜ, ਤੋੜ-ਮਰੋੜ

ਜੱਫੀ ਨਿੱਘ,
ਦੇਣਾ ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਣਾ
ਜੱਫਾ ਹਿੰਸਾ,
ਕਬਜ਼ਾ, ਜਬਰੀ ਖੋਹਣਾ

ਜੱਫੀ ਵਾਅਦਾ ਤੇ ਇਕਰਾਰ,
ਜੱਫਾ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜੱਫੀ ਕੋਮਲਤਾ, ਦੋ-ਤਰਫ਼ਾ ਮੇਲ
ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਜਾਨ
ਜੱਫਾ ਦੂਜੇ ਦਾ ਘੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਸਾਹ
ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਸੂਤ ਪਰਾਣ

ਜੱਫੀ ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ, ਪਿਆਰ
ਜੱਫਾ ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ
ਜੱਫੀ ਉੱਡਣੇ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ
ਜੱਫਾ ਰੋਕ ਖੜੋਵੇ ਰਾਹ

ਜੱਫੀ ਹਲੀਮੀ ਤੇ ਨਰਮਾਈ
ਜੱਫਾ ਹੈਂਕੜ ਤੇ ਕਰੜਾਈ

ਜੱਫੀ ਧਰਵਾਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਜੱਫੀ ਸੁਲਾਹ, ਸਿਆਣਪ, ਸਹਿਮਤੀ
ਜੱਫੀ ਮਮਤਾ, ਸਮਰਪਣ, ਦੋਸਤੀ

ਜੱਫੇ ਬਾਰੇ ਕੁਛ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ

ਜੱਫੀ-ਜੱਫਾ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਨਾਂ
ਲਗਦੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ
ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਬਹੁਤ ਹੈ
ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੁਭਾਅ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਹਰੇ ਹਰੇ

ਤੂੰ ਵੀ ਕਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣਾ

ਤੇਰੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖਦਿਆਂ
ਰੂਹ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ

ਤੇਰੇ ਰੰਗ ਰੰਗੇ
ਕਿੰਨੇ ਜਨਮ ਲੰਘੇ

ਤੇਰੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੇ
ਅੱਜ ਆਣ ਮਿਲੇ
ਤੈਨੂੰ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ
ਮਨ ਦਾ ਰੰਗ ਦੇਹੀ ਚੜ੍ਹਿਆ

ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਤੇਰਾ ਰੰਗ
ਮੇਰੀ ਤੋਰ ਮੇਰਾ ਰੰਗ

ਮਰਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ
ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨਾ ਮਰਦੇ
ਤਲਾਸ਼ ਨਾ ਮੁੱਕਦੀ

ਭਟਕਣ ਤੇਰੇ ਰੰਗੀ ਦੀ
ਤਲਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ ਦੀ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਿਮਾਨ!
ਤੇਰੀ ਆਮਦ ਨਾਲ਼
ਤੇਰੇ ਦੇਖਣ
ਤੇ ਤੇਰੇ ਦੱਸਣ ਨਾਲ਼
ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ
ਸਭ ਕੁਝ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੈ
ਜੋ ਜੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲ਼
ਤੇ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ

ਆਉਂਦੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ

ਅੱਗੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ
ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ
ਜੋ ਜੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਓਹ ਹੋ...

ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਰਸਮੀ ਦਿਨ 'ਤੇ
ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ –
ਮੈਂ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ
ਉਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਲਈ
ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ
ਚੰਗਾ ਸੋਚਿਆ, ਚੰਗਾ ਬੋਲਿਆ
ਨਾਲ਼ੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪਛਤਾਵਾ ਕੀਤਾ–
ਮੈਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹਾਂ
ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ, ਕਹੇ ਤੇ ਸੋਚੇ
ਉਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਲਈ
ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ
ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ ਜਾਂ
ਕੋਈ ਤੇਰੀ ਹਾਨੀ ਹੋਈ
ਮੈਨੂੰ ਖਿਮ੍ਹਾਂ ਕਰੋ ਪਿਆਰੇ

ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖਿੜ ਗਿਆ
ਸੀਨਾ ਪਿਆਰ ਨਾਲ਼ ਭਰ ਗਿਆ
ਮੈਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲਿਆ
ਪਿੱਠ ਥਪਥਪਾਈ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜੱਫੀ ਦੀ ਘੋਟ ਕੁਝ ਨਰਮ ਕਰ
ਉਸ ਜੇਤੂ ਮੁਸਕਾਨ ਨਾਲ਼ ਪੁੱਛਿਆ –
    ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ
    ਇਹ ਤੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਕਿਹਾ?
ਮੈਂ ਕਿਹਾ–
    ਨਹੀਂ
    ਦੋ ਚਾਰ ਹੋਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ
ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਝੂਠੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ
ਦਿਲ ਬਹਿ ਗਿਆ
ਚਿਹਰਾ ਉਤਰ ਗਿਆ
ਉਹ ਜਿੱਤ ਕੇ ਫਿਰ ਹਾਰ ਗਿਆ
•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਫ਼ਰਕ

ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ
ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ
ਗੇਂਦ ਜਾਂ ਬੰਟਾ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
ਜਾਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
ਖਬਚੂ ਕਹਿ ਕੇ ਛੇੜਦੇ
ਖੱਬੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
ਨਿਰਾ ਝੁੱਡੂ ਸਮਝਦੇ
ਜੇ ਕੋਈ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖਾਂਦਾ ਤਾਂ
ਘਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਨਾਲ
ਖਾਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਗਿਝਾਉਂਦੇ
ਯਾਨੀ ਖੱਬਾ ਗਲਤ ਸੱਜਾ ਠੀਕ

ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕਦੀ ਨਾ ਸੋਚਿਆ
ਕਿ ਸਾਈਕਲ ਜਾਂ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ
ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦੇ
ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹੀ ਉੱਤਰਦੇ
ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਬਰੇਕ ਲਾਉਂਦੇ
ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਕਲੱਚ ਦਬਾਉਂਦੇ
ਕਾਰ ਦਾ ਗੇਅਰ ਬਦਲਦੇ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ
ਪਰ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਕਦੀ
ਖਬਚੂ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਕੀਤਾ

ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ
ਕਾਪੀ ਕਿਤਾਬ ਖੋਲ੍ਹਦੇ
ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ
ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ
ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ
ਯਾਨੀ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਵੱਲ

ਕਿੰਨਾ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦਾ
ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ
•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪੱਕਾ ਰੰਗ

ਇਕ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਪੱਕਾ ਹੋਣਾ
ਅਸਮਾਨ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ
ਦੋ ਨਹੀਂ

ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਨੀਲਾ ਰੰਗ
ਜੇ ਏਨਾ ਪੱਕਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ
ਗਿੱਲੇ ਗਿੱਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਸੀ
ਤੇ ਨੀਲੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਦਾ
ਮੀਂਹ ਵਰਨਾ ਸੀ।

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪਿੰਜਰਾ ਤੇ ਅਸਮਾਨ

ਪਿੰਜਰਾ ਡੱਕ ਸਕਦਾ ਪਿੰਜਰ
ਪਿੰਜਰ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਮਾਸ

ਪਿੰਜਰਾ ਕੈਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਪਿੰਡਾ
ਖੰਭਾਂ ਸਮੇਤ

ਪਿੰਜਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਹਾਕੇ ਰਹਿੰਦੇ
ਮਨ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ
ਰੂਹ ਦੀ ਉਡਾਨ
ਦਿਲ ਦੀ ਹਸਰਤ

ਦੋਸਤੀ ਪਿੰਜਰਾ ਨਹੀਂ
ਅਸਮਾਨ ਹੁੰਦੀ
ਜੋ ਉੱਚੀ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਉਡਾਨ ਤੋਂ ਉੱਚਾ
ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਸਰਤ ਨਾਲ਼ੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ
ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨੇ ਨਾਲ਼ੋਂ ਵੱਡਾ
ਡੱਕਦਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਸਮੋਅ ਕੇ ਰੱਖਦਾ
ਸਭ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੂਰਜ ਅਸਤ

ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆ
ਖੇਤ ਦੀ ਵੱਟ 'ਤੇ ਆ ਬੈਠਾ ਹਾਂ
ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਦੇਣ ਵਾਲ਼ੇ
ਆਉਂਦੀ ਰਾਤ ਲਈ ਵਿਛੜਨ ਲੱਗੇ
ਸੂਰਜ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ
ਧੰਨਵਾਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੇਣ ਲਈ

ਬੈਠਣ ਦੀ ਸੌਖ ਲਈ
ਬੂਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖੇ
ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੂਰਜ ਮੁਸਕ੍ਰਾਇਆ
ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ-ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ
ਇੱਕ ਦੂਏ ਦਾ
ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਆਇਆ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਚਿਤਕਬਰਾ ਘੋੜਾ

ਚਿਤਕਬਰਾ ਘੋੜਾ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਸਿਰ 'ਤੇ ਜਗਦਾ ਦੀਵਾ ਧਰਿਆ
ਕਾਠੀ ਪਾਣੀ ਛੰਨਾ ਭਰਿਆ
ਚਿਤਕਬਰਾ ਘੋੜਾ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਸੀ

ਟੱਪ ਗਿਆ ਕਈ ਕਾਲ਼ੇ ਦਰਿਆ
ਕਿੰਨੇ ਤਪਦੇ ਟਿੱਬੇ ਤਰਿਆ
ਨਾ ਉਹ ਥੱਕਿਆ ਨਾ ਉਹ ਰੁਕਿਆ
ਜਲ ਤੇ ਜੋਤ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਈ
ਚਿਤਕਬਰਾ ਘੋੜਾ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਸੀ

ਚਿਤਕਬਰਾ ਘੋੜਾ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਪੁੱਜਿਆ
ਸਿਰ ਤੋਂ ਦੀਵਾ ਡਿੱਗਿਆ ਬੁਝਿਆ
ਪਿੱਠ ਤੋਂ ਛੰਨਾ ਭੁੜਕ ਗਿਆ
ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚਾਲੇ ਪੱਕੀ ਸੜਕ 'ਤੇ
ਚਿਤਕਬਰਾ ਘੋੜਾ ਲੁੜਕ ਗਿਆ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਮਾਂ

ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ ਇਲਾਜ ਤਾਂ
ਹਰ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਪਰ ਇੱਕ ਕੈਂਸਰ ਹੈ
ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਡਾਹਢਾ
ਇਹ ਕੈਂਸਰ ਹੈ ਸਭ ਨੂੰ ਹੋਇਆ
ਇਲਾਜ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਉੱਕਾ ਇਸਦਾ
ਨਾ ਗੋਲੀ ਨਾ ਟੀਕਾ
ਤੇ ਨਾ ਕੀਮੋ
ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਹਸਪਤਾਲ ਨਾ ਬਣਿਆ
ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਅਮਰ ਅਟੱਲ
ਕੋਈ ਪਰਹੇਜ਼, ਰੋਕਥਾਮ ਨਾ
ਵਧਦਾ ਜਾਵੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਅੱਗੇ
ਖਾ ਜਾਵੇ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਬਚਪਨ
ਲੈਂਦਾ ਨਿਗਲ ਜਵਾਨੀ ਸਭ ਦੀ
ਸੁਡੌਲ ਛਾਤੀਆਂ ਢਿਲਕ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਾ ਕੋਈ ਬਚਿਆ
ਇਸ ਦੀ ਮਾਰੋਂ
ਲਗਦੈ ਨਾ ਕੋਈ ਅੱਗੋਂ ਬਚਣਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਹਰ ਅੰਗ 'ਤੇ ਅਸਰ ਏਸ ਦਾ
ਇਹ ਜੰਮਿਆਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜੰਮਣੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਫ਼ੀ
ਜਿਸ ਵੇਲ਼ੇ ਦੀ ਬਣੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ

ਕੈਂਸਰ ਨੂੰ ਜੇ ਮੌਤ ਆਖਦੇ
ਇਸ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਕਾਲ ਹੈ
ਇਸ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸਮਾਂ ਹੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਆਸਰਾ

ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸੱਜੇ ਤੇ ਖੱਬੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੀਂ
ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਚੱਲ ਰਹੇ
ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਿਨ ਪੈਰਾਂ ਬਿਨ ਲੱਤਾਂ ਵੀ
ਚੱਲ ਸਕਦੇ
ਉਹਨਾਂ ਬਰਾਬਰ
ਉਹਨਾਂ ਜਿੰਨਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਲਾਲਟੈਣ

ਸੂਰਜ ਅਸਤਣ ਰੁਖ਼ ਹੈ
ਸੰਧਿਆ ਵੇਲ਼ਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ
ਮੈਨੂੰ ਲਾਲਟੈਣ ਦੀ ਚਿਮਨੀ
ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਆ ਰਿਹਾ
ਖ਼ਿਆਲ ਹੌਲ਼ੀ ਹੌਲ਼ੀ ਚਾਅ ਬਣ ਰਿਹਾ
ਚਾਅ ਉਂਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਦਮ ਬਣ ਕੇ ਉਤਰੇਗਾ

ਉੱਦਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ
ਆਪਣਾ ਆਪ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਲਾ ਦਿੰਦਾ
ਵੇਲ਼ਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ
●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਵਜੂਦ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ

ਜੇਠ ਹਾੜ ਦਾ ਟਾਟਕਾ
ਸੂਰਜ ਸਿਖਰ
ਧਰਤੀ ਤਪੇ ਤਵੇ ਵਾਂਗ
ਰੁੱਖ ਰੜੇ ਮਦਾਨ ਖੜ੍ਹਾ
ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਛਾਂ ਵਿਛਾਈ

ਸਿਰ ਪਏ ਦੁੱਖ ਨੂੰ
ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਵਿਛੇ ਸੁੱਖ ਵਿੱਚ
ਬਦਲਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਤੇ ਕਰਾਮਾਤ
ਆਪਣੇ
ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਭਾਂਡੇ

ਜੂਠੇ ਜਾਂ ਲਿੱਬੜੇ ਭਾਂਡੇ
ਚਿਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ
ਐਂਵੇਂ ਅਗੜੇ-ਦੁਗੜੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ
ਜਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ
ਚਿਣੇ ਸਜਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧੋਤੇ ਮਾਂਜੇ-ਸੁਆਰੇ ਜਾਣ ਦੀ
ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ
ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮਨ ਕਮਰਾ

ਮਨ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ
ਬੈਠਾ ਇੱਕ ਕਬੂਤਰ ਚੀਨਾ
ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਅੱਖਾਂ ਮਟਕਾਵੇ
ਨਾਲ਼ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਚੁੰਝ ਘਸਾਵੇ
ਖੰਭ ਫੈਲਾਵੇ
ਕਰਦਾ ਗੁਟਕੂੰ-ਗੂੰ
ਤੱਕੇ ਵੱਲ ਅਸਮਾਨ ਦੇ

ਮਨ ਦੀ ਬੰਦ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਕਾਲਾ ਨਾਗ ਹੈ ਬੈਠਾ ਜਿਹੜਾ
ਵਿੱਚ ਹਨੇਰੇ ਅੱਖਾਂ ਟੱਡੇ
ਮੁੜ-ਮੁੜ ਜੀਭ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਕੱਢੇ
ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸੌ ਵਲ਼ ਪਾਵੇ
ਪੂਛ ਹਿਲਾਵੇ
ਕਦੇ ਚਿਟਕਣੀ ਚੱਟੇ

ਮਨ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਏ
ਉੱਡਦੇ ਦਿਸਣ ਕਬੂਤਰ ਲੱਖਾਂ
ਅੰਦਰ ਨਾਗਾਂ ਦੇ ਫੁੰਕਾਰੇ
ਡੰਗੇ ਜਾਵਣ ਦਾ ਡਰ ਮਾਰੇ
ਤੇ ਡੰਗਣ ਦੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ।

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਝੂਠ

ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਾਂ
ਸਕੂਲ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ -
ਸਦਾ ਸੱਚ ਬੋਲੋ
ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ -
ਕਿੰਨੀ
ਝੂਠੀ ਗੱਲ
ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਮਾਨਤਾ ਅਸਮਾਨਤਾ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿੱਚ
ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੁੰਮਦਿਆਂ
ਕਿਸੇ 'ਟੇਸ਼ਨ ਅੱਡੇ ਪੰਪ 'ਤੇ
ਕਿਸੇ ਚੌਂਕ ਚੁਰਸਤੇ ਸੜਕ 'ਤੇ
ਕਿਸੇ ਮਾਰਕੀਟ ਮਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਾਹਰ
ਕਿਸੇ ਪੌਲੀਟੀਸ਼ਨ ਦੀ
ਛੋਟੀ ਵੱਡੀ ਕੋਈ ਫੋਟੂ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ
......
......
ਨਾਲ਼ੇ
ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ
ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ ਭੌਂਕਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ
●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸਰਵਿਸ ਟੈਕਸ

ਚੁਣਾਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਹਿੰਦਾ -
ਸੇਵਾ ਕਰਾ ਲਓ
ਸੇਵਾ ਕਰਾ ਲਓ
ਆਪਣੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ
ਆਪਣੇ ਸਿਰ
ਮਰਵਾ ਲਓ
ਸੇਵਾ ਕਰਾ ਲਓ
ਹੇਠਾਂ ਬਾਰੀਕ ਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ-
ਸਰਵਿਸ ਟੈਕਸ ਲਾਗੂ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਅਯੋਗੀ

ਯੋਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼
ਨਾਂਅ ਦਾ ਸੀ

ਕੰਨੀਂ ਮੁੰਦਰਾਂ
ਤੇ ਮੋਢੇ ਬਗਲੀ ਪਾਈ ਭਟਕਦਾ
ਨਾ ਪੱਲੇ ਪਟਾਰੀ
ਨਾ ਮੰਤਰ ਦਾ ਚੱਜ ਸੀ
ਬੱਸ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਡਾਹੁਣ ਜੋਗੀ
ਬੇਸੁਰੀ ਬੀਨ
ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਸੀ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਵੀ ਨੂੰ

ਚੱਲ ਕੋਈ ਨਾ ਕਵੀ
ਇਹ ਨਿਘਾਰ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ
ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੇਲ਼ੇ ਵੀ
ਕੂੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ
ਤੇ ਚਾਰ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵੇਲ਼ੇ ਵੀ
ਚੋਰ ਉਚੱਕਾ ਹੀ ਚੌਧਰੀ ਸੀ
ਹਾਂ, ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ-
          ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸੀ
          ਪਰ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ
ਚੱਲ ਕੋਈ ਨਾ
ਆਪਾਂ ਕਿਹੜਾ ਸੁਧਰੇ ਹਾਂ
ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਸਕਿਆ
ਚੱਲ ਛੱਡ ਪਰੇ
ਕੋਈ ਨਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪੂਰਬੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ

ਲੁਧਿਆਣੇ ਪੱਖੋਵਾਲ ਰੋਡ 'ਤੇ
ਨਹਿਰ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ
ਪੂਰਬੀਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਮੇਲਾ
ਬੈਠੇ ਲਾਈ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਕਾਲੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਲਾਈ ਮੁੰਡ੍ਹੀਰ
ਮੱਛਰੀ ਮੱਛਰੀ ਲੱਗੇ
ਭੋਜਪੁਰੀ ਗੀਤਾਂ ਦੀ 'ਵਾਜ਼
ਅੱਥਰੀ ਅੱਥਰੀ ਲੱਗੇ

ਫਲੈਕਸਾਂ ਉੱਤੇ ਛਾਪ ਕੇ ਫੋਟੋ
ਲੱਗਣ ਕਈ ਔਕਾਤੋਂ ਬਾਹਰ
ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਸੰਤਰੀ ਲਾਲ ਜਾਮਨੀ
ਸਾੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ

ਅੱਧੋਂ ਵੱਧ ਸੜਕ ਸੀ ਰੋਕੀ
ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁੱਧ ਨਾ ਸਾਰ
ਆਪਣੇ ਲੋਕੀ ਨੱਕ ਬੁੱਲ੍ਹ ਕੱਢਣ
ਤਿਉੜੀ ਪਾ ਨਿਕਲੇ ਹਰ ਕਾਰ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਰੁਕਦਾ ਰੁਕਾਉਂਦਾ ਖਿਝਦਾ ਹੋਇਆ
ਜਦ ਪੁਲ਼ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਪਾਰ
ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ ਇਕ ਸਰੀ ਤੋਂ
ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪੁਰਾਣਾ ਯਾਰ
ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੋਵੇਗੀ ਉੱਥੇ
ਤਰਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਮੁਖਤਿਆਰ

ਕਹਿੰਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ
ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਆ ਬਾਈ
ਤੈਨੂੰ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਿਖਾਉਣਾ
ਦੇਖੀਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਖੂਹ

ਮੇਰੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ
ਆਪ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ
ਇੱਕ ਖੂਹ ਨਾਲ਼ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੈ
ਨਿੱਕੀ ਇੱਟ ਦੀ ਚਿਣਾਈ
ਪੱਕੀ ਮੌਣ ਚੌੜੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ
ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣਾ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਬਹੁਤ

ਮੌਣ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਦਾਂ
ਪਰ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਲੱਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਮਕਾਉਂਦਾ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਡਿੱਗਣੋਂ ਡੁੱਬਣੋਂ ਡਰਦਾਂ
ਜਾਂ ਖ਼ਵਾਜੇ ਦੇ ਅਦਬ ਕਰਕੇ
ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਉਤਰਦੇ
ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾਂ

ਕਦੀ ਖੂਹ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਲੱਗਦਾ
ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਛੂਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ
ਕਦੀ ਇਹ ਨਿੱਕੇ ਭਾਂਡੇ ਪਿਆ
ਰੱਬ ਦਾ ਅੱਥਰੂ ਲਗਦਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਇਸ ਵਿੱਚ ਝਾਕਣ ’ਤੇ
ਕਦੀ ਪੂਰਾ ਅਸਮਾਨ
ਕਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ
ਤੇ ਕਦੀ ਘੁੱਪ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦਿਸਦਾ

ਗੱਲ ਕਰਨ ’ਤੇ
ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗੂੰਜ ਹੀ ਸੁਣਦੀ
ਇਸ ਦੀਆਂ ਦਰਜਾਂ ਵਿੱਚ
ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਫੜਫੜਾਹਟ ਦੀਆਂ
ਅਣਗਿਣਤ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਅਟਕੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ
ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁੜਨਾ ਵਾਹਵਾ ਉਦਾਸ ਕਰਦਾ

ਅੱਜ ਪਰਤਣ ਵੇਲ਼ੇ ਪਿੱਛਿਓਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ–
ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਤਲਬ ਹੈ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ
ਆਵਾਜ਼ ਖੂਹ ਦੀ ਮੌਣ ਦੀ ਸੀ
ਜਾਂ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ
ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਮੌਣ ’ਤੇ ਹੀ ਸਹੀ
ਪਰ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਲੱਤਾਂ ਲਮਕਾ ਕੇ ਬੈਠਾਂਗਾ।

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੁਕੈਸ਼ ਵਾਲੀ ਚੁੰਨੀ

ਕੁੜੀ ਦਾ ਕਬੀਲਾ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ–
ਕਨੱਈਆ ਵਰ ਲੋੜੀਏ
ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰ
ਮੁੰਡਾ ਆਇਆ ਸਵੇਰੇ
ਕੁੜੀ ਤਾਜ਼ੀ ਧੁੱਪ ਪਿੰਡੇ ਮਲ਼
ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ਼ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰੀ
ਵਕਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੀ ਭੁੱਬਲ਼ ਵਾਂਗ ਲੱਗੇ
ਜੋ ਪੱਬ ਚੁੱਕਦਿਆਂ
ਜੁੱਤੀ ਦੀ ਨੋਕ ਨਾਲ਼ ਉੱਠਦੀ
ਦੋ ਕਦਮ ਤੁਰਿਆਂ ਮਗਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ

ਦੁਪਹਿਰੇ ਰੁਕ ਗਏ ਬਿਰਧ ਬੋਹੜ ਹੇਠ
ਸੂਰਜ ਬੋਹੜ ਦੇ ਐਨ੍ਹ ਸਿਰ ’ਤੇ
ਉਹ ਪਿੱਠਾਂ ਜੋੜ ਬੈਠੇ
ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਦੂਏ ਦਾ ਮੁਸਕ੍ਰਾਉਂਦਾ ਮੂੰਹ
ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸਦਾ
ਆਵਾਜ਼ ਸਿਰਫ਼ ਬੋਹੜ ਉਤਲੇ ਜਨੌਰਾਂ ਦੀ

ਸਿਖਰੋਂ ਸੂਰਜ ਬੋਹੜ ਦੀ ਲਹਿੰਦੀ ਵੱਖੀ ਵੱਲ ਸਰਕਿਆ
ਉਹ ਉੱਠ ਤੁਰੇ
ਸੂਰਜ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਹੋ ਤੁਰਿਆ
ਸੂਰਜ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ
ਮੱਥੇ ਲੱਗਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੀਤਾ
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਗਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇਖ
ਸੂਰਜ ਵੀ ਲਾਲੀ ਫੜਨ ਲੱਗਾ
ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਕਿ
ਲਹਿੰਦੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲਾਲੀ
ਡੀਕ ਕੇ
ਰੱਤ ਵਿੱਚ ਰਚਾ ਲੈਣ
ਇਸ ਵਿਦਾਇਗੀ ਤੋਹਫ਼ੇ ਨਾਲ਼
ਸੂਰਜ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਚਲਾ ਗਿਆ

ਕੁੜੀ ਨੇ ਚੁੰਨੀ ਸਿਰੋਂ ਲਾਹ
ਮੁੜਕਾ ਪੂੰਝ ਘਾਹ 'ਤੇ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀ
ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ
ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕੈਸ਼ ਵਾਲ਼ੀ
ਰਾਤ ਦੀ ਕਾਲ਼ੀ ਚੁੰਨੀ
ਦੋਹਾਂ ਉੱਪਰ ਤਾਣ ਲਈ
ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਏ ਬਿਨ
ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾ ਦਿਸਦਾ
ਪਰ ਰਾਤ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਚੁੰਨੀ ਵਿੱਚੋਂ
ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਦਿਸਦੇ

Original with:
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕੀੜੀ ਦਾ ਆਟਾ

ਐਵੋਲੂਸ਼ਨ ਦਾ ਆਂਡਾ
ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ
ਅੰਦਰਲਾ ਭਰੂਣ
ਹੌਲ਼ੀ ਹੌਲ਼ੀ ਆਕਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਰਿਹਾ
ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਟਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਚੁਕੰਨਾ ਹੋ
ਲੱਤਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਕਰਦਾ
ਅਚਾਨਕ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਖਤ ਤਲ 'ਤੇ ਟਕਰਾਉਂਦਾ
ਖੋਲ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦਾ
ਜੋ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਮੁਸਕ੍ਰਾਉਂਦਾ
ਉਹ ਮੈਂ ਹਾਂ
ਪਰ ਕਿਸ ਥਾਂ?
ਸ਼ਾਇਦ ਗਲੋਬਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ

ਚੁਰਸਤੇ 'ਚ ਬਣੇ ਥੜ੍ਹੇ 'ਤੇ
ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਮੁਸਕ੍ਰਾ ਕੇ ਲੰਘਦੇ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਵੀ
ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹਾਂ
ਜਾਂ ਓਪਰਾ ਹਾਂ
ਮੈਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਹਿਲਾ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਬੜੀ ਮਸੂਮੀਅਤ ਨਾਲ਼ ਟਾਟਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ
ਮੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਭਦੇ
ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ 'ਤੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਰਹੇ

ਫਿਰਨੀ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਛੱਪੜ 'ਤੇ
ਉਦਾਸ ਤ੍ਰੀਮਤ ਨੇ ਦੀਵਾ ਤਾਰਿਆ
ਹਵਾ ਨਾਲ਼ ਪਾਣੀ ਦਾ ਤਲ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ
ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਬਚੂੰ ਬਚੂੰ ਕਰਦੀ ਡੋਲਦੀ
ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਚਾਅ ਹੈ ਅੱਗ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਹੋਣ ਦਾ
ਲਾਟ ਦੀ ਡੁੱਬਣ ਮਰਨ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਨਾਲ਼
ਜਾਨ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ ਹੈ

ਛੱਪੜ ਕੰਢੇ ਠੰਡੀ ਸਿੱਲੀ ਥਾਂਵੇ ਚੂਹਾ ਖੁੱਡ ਪੁੱਟ ਰਿਹਾ
ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ
ਬਰਸਾਤ ਆਈ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ
ਮਾਰੂ ਪਾਣੀ ਭਰ ਜਾਣਾ ਹੈ
ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਤਖ਼ਤੀ ਟੰਗ ਦੇਣੀ ਹੈ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ
ਉਸਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ
ਕਦੀ ਛੱਪੜ ਕੰਢੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ

ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ
ਪੁਰਾਣੇ ਬੋਹੜ 'ਤੇ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਦਾ ਚਮਗਿਦੜ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਸੌਂ ਰਿਹਾ
ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਿੱਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਲਟਕਦਾ
ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ
ਪੁੱਠੇ ਪੁੱਠੇ ਸੁਪਨੇ ਆ ਰਹੇ
ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਸਿਰ ਭਾਰ ਦੌੜ ਰਹੇ
ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪੈਰਾਂ ਨੇ ਅਸਮਾਨ ਥੰਮਿਆ ਹੋਇਆ
ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪਾਰ ਹੀ ਉਲਟਾ ਉੱਗਿਆ
ਇਹ ਬੋਹੜ ਦਾ ਰੁੱਖ
ਜਿਸ 'ਤੇ ਚਿਮਗਿਦੜ ਸਿੱਧਾ ਲਟਕ ਰਿਹਾ
ਚਮਗਿਦੜ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਖ਼ੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਬੰਦੇ ਕਿਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ
ਅਸਮਾਨ ਸੁੱਟ ਨਾ ਦੇਣ
ਉਸ ਨੂੰ ਕੀੜੀ ਦਾ ਆਟਾ ਡੁੱਲ੍ਹਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਗੈਂਡਾ ਸੀ ਇੱਕ ਫੁੰਕਾਰਦਾ
ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਲਤਾੜਦਾ
ਮੈਨੂੰ ਤੀਰ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸੀ
ਜੋ ਗੈਂਡੇ ਵੱਲ ਛੱਡਿਆ
ਭਲਾ ਗੈਂਡੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਵਿੱਚ ਵੀ
ਤੀਰ ਕਦੀ ਹੈ ਖੁੱਭਿਆ

ਨਾਲੇ ਤੀਰ ਤਾਂ ਉਸ ਚਮੜੀ ਨੂੰ
ਛੂਹਿਆ ਤੱਕ ਨਾ
ਉਹ ਤਾਂ ਗੈਂਡੇ ਦੇ ਨੱਕ ਉਤਲੇ
ਸਿੰਗ 'ਤੋਂ ਜਾ ਤਿਲਕਿਆ
ਕੋਲ ਫਿਰਦੇ ਨੰਨੇ ਜਿਹੇ
ਖਰਗੋਸ਼ ਦੇ ਜਾ ਵੱਜਿਆ
ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਬੜਾ ਤੜਫਿਆ
ਤੜਫਦੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਵਿਲਕਿਆ

ਦੋ ਮਰਨਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ
ਗੈਂਡੇ ਨੇ ਪਾਇਆ ਭੰਗੜਾ
ਨਾਲੇ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸਿਆ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੀਆਂ,
ਕਹਿਣ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਤਰੀਕਾ ਸਿਖਾ ਦੇ

ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਦੁੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ,
ਸਹਿਣ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਸਲੀਕਾ ਸਿਖਾ ਦੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕੋਵਿਡ ਕਾਲ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਹਾਏ ਕਰੋਨਾ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁੱਖ ਮੇਰੇ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਿਆ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦਰਿਆ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਗਦੇ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਗਿਆ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹਵਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਰੁਮਕਦੀ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕਦੀ ਨਾ ਰੁਮਕਿਆ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਝੂਮਦੀਆਂ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਦੀ ਨਾ ਝੂਮਿਆ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੰਛੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਗਾਉਂਦੇ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਾਇਆ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਫੁੱਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਖਿੜਦੇ
ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਖਿੜਿਆ

ਇਹਨਾਂ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਅੱਕਿਆਂ ਨੇ
ਮਾਂ ਕੁਦਰਤ ਬਾਪ ਕਾਦਰ ਨੂੰ ਰੋਸ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ-
ਕੀ ਅਸੀਂ ਸਭ ਬੰਦੇ ਲਈ ਹਾਂ?
ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਘੂਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ
ਮੈਂ ਕੁਰਲਾਉਣ ਲੱਗਾ-
ਕਰੋਨਾ, ਹਾਏ ਕਰੋਨਾ
ਹਾਏ ਹਾਏ ਕਰੋਨਾ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ

ਕਰੋਨਾ ਦੌਰ ਦੀ ਮੁਲਕ ਬੰਦੀ ਦੇ ਦਿਨ
ਦੁਧੀਆ ਬੱਦਲਾਂ ਨਾਲ਼ ਭਰੇ
ਗੂੜ੍ਹੇ ਨੀਲੇ ਅਸਮਾਨ ਹੇਠ
ਵਗਦੇ ਨੀਲੇ ਦਰਿਆ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ
ਮਾਣ ਹੋਇਆ-
ਮੁਲਕ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਵੀ ਸੋਹਣਾ ਬਹੁਤ

ਸੁਥਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ
ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਦੀ
ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡਾਂ
ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਭਾਗਾਂ, ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ
ਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਕਾਸੇ ਦਾ ਗਠਨ
ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਕੀਤੇ
ਇਹ ਅਸਰ ਵਿਹੂਣੇ
ਸਾਰੇ ਸਾਹ-ਸਤਿ ਹੀਣੇ

ਅੱਕੀ ਹੋਈ ਕੁਦਰਤ ਨੇ
ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ
ਸਿੱਧਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈ ਕੇ ਦੱਸਿਆ-
ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਰੋਨਾ ਸਮਝਾਉਣ ਆਇਆ ਸੀ
ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਚਾਹੁੰਣ ਵਾਲ਼ਿਆਂ ਨੂੰ
ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣਕਾਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼
ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫੈਲਣਾ ਪਏਗਾ
ਹੋਣਾ ਪਏਗਾ ਡਰਾਉਣੇ,
ਬੇਕਿਰਕ ਮਾਰੂ ਤੇ ਅਸਰਦਾਰ
ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਵਾਂਗ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਰੋਨਾ ਉਤਸਵ

ਨੀਚ ਜਾਤ ਨੇ ਕਰ 'ਤੀ
ਓਹੀ ਘਟੀਆ ਗੱਲ
ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਕੋਰੋਨਾ ਉਤਸਵ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਤਾਲੀ ਬਜਾਈ ਥਾਲ਼ੀ ਬਜਾਈ
ਦੀਵੇ ਜਗਾਏ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਏ
ਫੁੱਲ ਵਰਖਾ ਦੀ ਵਾਰੀ ਸੀ
ਕਰੋਨਾ ਉਤਸਵ ਨੂੰ
ਨਵੀਂ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ

ਨੀਚ ਜਾਤ ਨੂੰ
ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਨੂੰ
ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਏ ਕੀ ਫੁਰੀ
ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੇ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ
ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜ ਪੈਦਲ ਨਿਕਲ ਤੁਰੀ
ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਜੰਮਣ ਨੂੰ ਨਿਆਣੇ
ਤੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਅੱਧੋਰਾਣੇ
ਕਰੋਨਾ ਉਤਸਵ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਭੰਗ ਪਾਉਣ ਨੂੰ
ਮੀਡੀਆ-ਬੀਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ
ਗ਼ਲਤ ਪਾਸੇ ਭਟਕਾਉਣ ਨੂੰ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜਿਥੇ ਬੈਠੇ ਸੀ ਸਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਹੁੰਦਾ?
ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਅੰਦਰੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਰ ਹੁੰਦਾ?
ਰਹੇ ਨਾ ਨੀਚ ਦੇ ਨੀਚ
ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ

•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਿਆਂ

ਵਕਤ ਦੀ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ
ਸੜਦੇ ਭੁੱਜਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰੋ
ਮਰਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗੋ
ਵਿਲਕਦੇ ਬੱਚਿਓ

ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਕਿਰਤੀ ਹੋਣਾ
ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਇਹ ਗੁਨਾਹ
ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ
ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਜਾਂ
ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ
ਮੁਲਕ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਹੈ

ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ
ਹੁੰਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਹਵਾ ਤੰਤਰ
ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਨੂੰ ਸੁੰਘ ਕੇ
ਆਦਮ ਬੋਅ ਆਦਮ ਬੋਅ ਕਰਦਾ ਹੈ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਿਰਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ
ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦੇ
ਕਿਰਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਰਨ ਨਿਕਲੇ ਹੁੰਦੇ
ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ
ਜਾਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ
ਫਿਰ ਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸੈਕੂਲਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ
ਸਪੈਸ਼ਲ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ
ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿਤ

ਵਕਤ ਦੀ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ
ਸੜਦੇ ਭੁੱਜਦੇ ਮਰਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰੋ
ਤੁਹਾਡਾ ਕਸੂਰ ਹੈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੋਣਾ
ਐਨਾ ਕਸੂਰ ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੁਣ
ਦੁਨੀਆ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਗਈ ਹੈ
•

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਹਾਹਾਕਾਰ

ਸੁਣਿਆ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ
ਮੌਤ ਜਨਮ ਨੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ
ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਸਦਾ ਬਹਾਰ
ਸਾਡਾ ਹੋਣਾ ਜਨਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਨਾ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ

ਕਰੋਨਾ ਨਾਲ਼ੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ
ਸਨ ਮਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕ
ਹਾਦਸਿਆਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹਿੰਸਾ ਕਰਕੇ
ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੱਚਦੀ ਹਾਹਾਕਾਰ
ਮੌਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਜਾਪੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ
ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ
ਉਸ ਦੀ ਤਾਂ ਬੱਸ ਪਿੱਠ ਦਿਸਦੀ ਸੀ
ਪਿੱਠ ਵੱਲੋਂ ਮੌਤ ਤਮਾਸ਼ਾ ਲੱਗੇ

ਕਰੋਨਾ ਗ੍ਰਸਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਐਪਰ
ਮੌਤ ਜਾਪੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੀ
ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਚਿਹਰਾ
ਚਿਹਰੇ ਅੱਗੇ ਹਾਹਾਕਾਰ

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਕਰੋਨੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਸਭ ਲਈ
ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਮੌਤ ਦਾ ਐਂਗਲ
ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕੀਤਾ
ਸਭ ਦੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੈ
ਭੈ-ਭੀਤਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਮੈਂ ਰਲ਼ਕੇ
ਬਣ ਗਈ ਹਾਹਾਕਾਰ

●●●

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

B-089571

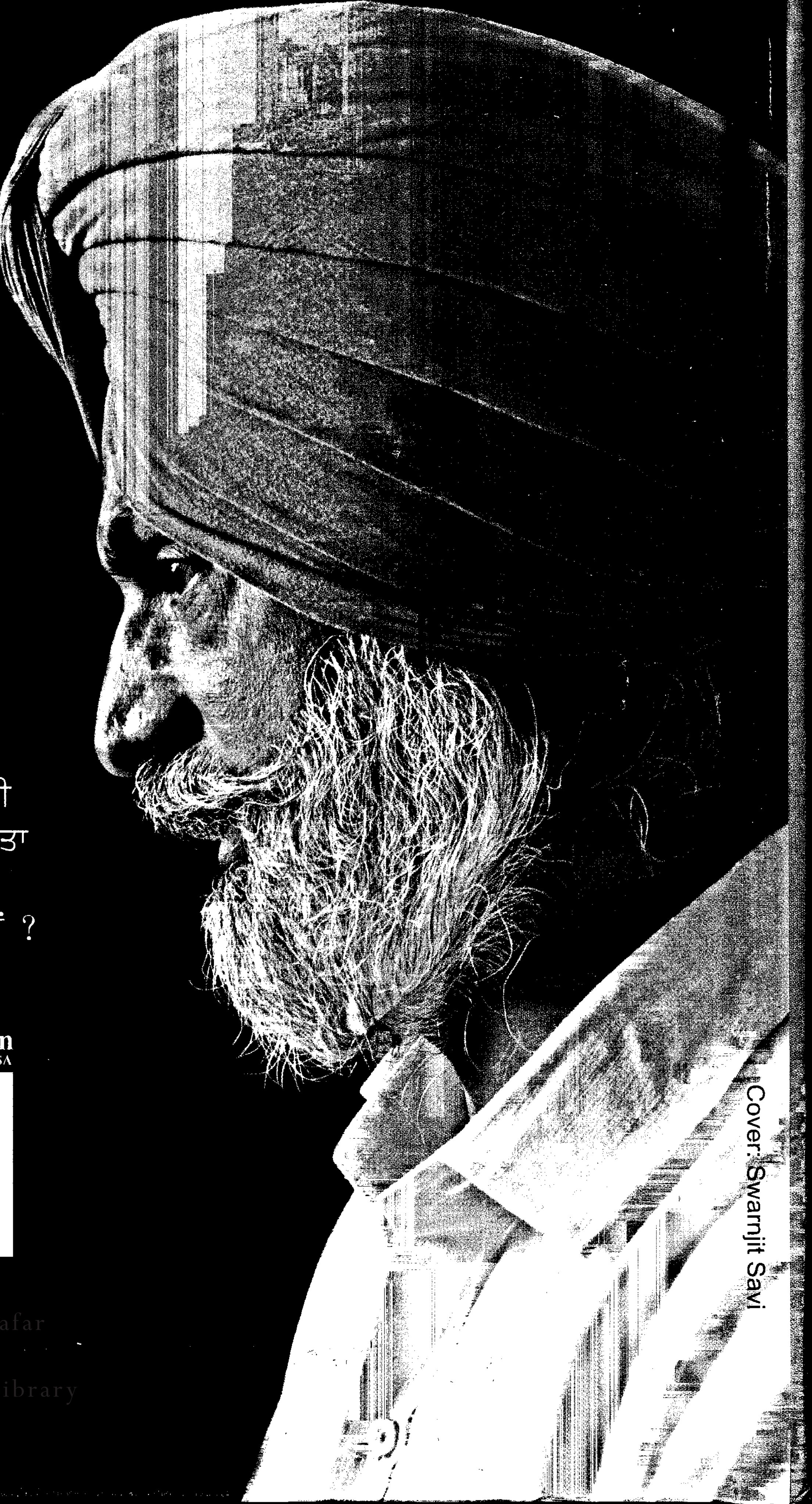

ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਿਲਾਉਣਾ ਸੀ
ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ
ਤੁਸੀਂ ਮਿਲਣਾ ਸੀ
ਮਿਲੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ?

A Group of
Chetna Parkashan
Ludhiana | Kotkapura | Canada | USA
ISBN 81-960550-9-9
9788196055097

Meinu Budhu Hona Chahida

₹ 250/-

Original with;
Jaswant Singh Zafar
Digitized by;
Panjab Digital Library

Cover: Swarnjit Savi